

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2025
PEDAGOGIKA

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

B.Sh.Shermuhhammadov, O.Q.Xasanova	
So'z boyligi bilan ishlashda didaktik tamoyillarni joriy etish.....	5
N.M.O'rinova, M.A.Qodirjonova	
Talabalarda tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning samarali usullari.....	9
D.M.Begmatova	
Individual yondashuv asosida talabalarda madaniy immunitetni rivojlantirish jarayonida foydalaniladigan texnologiyalarni tanlash tamoyillari	14
Kh.O.Jurayev D.Kh.Fayziyeva	
The role of media competence in the work of a teacher	18
D.G.Zaylobidinova	
Bo'lajak xorijiy til o'qituvchilarini kasbiy o'zini-o'zi rivojlantirishning nazariy jihatlarini	22
F.I.Sharipova	
Tibbiyot oliygohlarida ingliz tilining akademik yozish o'qitish masalari	26
M.A.Tuxtabayev	
Janubiy Koreya ta'lim tizimida muhandislik kadrlarini rivojlantirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi.....	33
S.R.Uraimov, M.Sh.Abdubannobov	
Umumiy ta'lim maktablarida interaktiv trenajyorlardan foydalanish orqali jismoniy mashg'ulotlarni takomillashtirish.....	37
S.R.Uraimov S.G'.G'ofurov	
Umumiy ta'lim maktablarida jismoniy tarbiya uchun innovatsion mobil ilova yaratish va uning samaradorligini o'rganish	41
S.B.Qodirov	
Yoshlarimiz ma'naviyati va intellektual salohiyatini oshirish ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning dolzarb masalalari	46
A.R.Saydullayeva	
Bo'lajak o'qituvchilarda ma'naviy ideallar vositasida kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari.....	50
D.A.Abdusamiyev	
O'qituvchining kasbiy faoliyatida shaxs sifatida shakllanishi va uning maktab muhitiga moslashishi.....	55
A.X.Gafforov	
Maxsus fanlardan amaliy mashg'ulotlarni loyiha metodi asosida tashkil etishda raqamli ta'lim resurslarini qo'llash	59
F.V.Xalilov	
Ta'limni raqamlashtirish sharoitida talabalarning kasbiy kompetentligini shakllantirish muammolari.....	63
A.M.Mirzakulov, G.I.Yuldasheva	
Analogik muhitda kinematik hodisalarning simulyatsiya modellarini yaratish va o'qitish metodikasi.....	67
S.R.Toshboyeva, S.I.Usmonova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida diagrammalar asosida berilgan ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish.....	72
M.E.Yulchiev	
Psychological and pedagogical foundations for establishing an integrative e-learning environment in energy-related technical education.....	76
M.O.Ismoilova	
O'quvchilarda kitob mutolaasi madaniyatini shakllantirish usullari	81
U.I.Obidjanov	
Biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalarning roli va imkoniyatlari	85
A.M.Tishabaev	
1991-2005-yillarda O'zbekistonda milliy va ommaviy sport turlarining rivojlanishi.....	91

UO'K: 377.112.4

TIBBIYOT OLIVGOHLARIDA INGLIZ TILINING AKADEMIK YOZISH HAMDA O'QITISH MASALALARI**ВОПРОСЫ ПРЕПОДАВАНИЯ АКАДЕМИЧЕСКОГО ПИСЬМА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ****ISSUES OF TEACHING ENGLISH ACADEMIC WRITING IN MEDICAL UNIVERSITIES****Sharipova Feruza Ibragimovna**

Tashkent Pediatric Medical Institute, teacher

Annotatsiya

Ingliz tilini o'rganish jarayonining muhim tarkibiy qismlaridan biri sifatida akademik yozuv ko'pincha, tibbiyot institut talabalari uchun qiyinchiliklar tug'diradi, ammo professional ingliz tilini o'rganishda mavzu materiallari va lug'atning aksariyati matnga izohlar kabi yozma ishlarga tegishli: tibbiy terminologiyaga oid tibbiy maqolalar, insholar va hokazolarga taqrizlar. Ushbu mavzu bo'yicha kerakli tahliliy ma'lumotlar va tadqiqotlar yo'qligi sababli, ushbu akademik yozish jarayoni va uning professional ingliz tilini o'rganishdagi samaradorligini o'rganish zarurati tug'ildi. Ushbu maqolada keltirilgan tadqiqot natijalari akademik yozuvdan nafaqat o'quv jarayonida, balki talabaning keyingi ilmiy faoliyatida ham foydalanish samaradorligini ko'rsatadi. Tibbiyot institutda akademik yozishni o'rgatish usullarini ishlab chiqishda ingliz tilini professional o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari hisobga olingan, bu tadqiqotning eksperimental sinovlari misolida isbotlangan. Kelajakda tadqiqot mavzusi va natijalari tibbiyot universitetlarining ingliz tili o'qituvchilari uchun amaliyotda foydali bo'lishi va ilmiy mutaxassislar uchun akademik yozish bo'yicha tadqiqot ob'ektiga aylanishi mumkin.

Аннотация

Академическое письмо как одна из важнейших составляющих процесса изучения английского языка часто представляет трудности для студентов медицинских институтов, но при профессиональном изучении английского языка большая часть предметного материала и словаря относится к письменным работам, таким как комментарии к тексту: обзоры медицинских статей, эссе и т. д. по медицинской терминологии. Из-за отсутствия необходимых аналитических данных и исследований по этой теме возникла необходимость изучить этот процесс академического письма и его эффективность в изучении профессионального английского языка. Результаты исследования, представленные в данной статье, показывают эффективность использования академического письма не только в учебном процессе, но и в дальнейшей научной деятельности студента. Особенности профессионального изучения английского языка учитывались при разработке методик обучения академическому письму в медицинском институте, что было доказано на примере экспериментальных испытаний исследования. В дальнейшем предмет и результаты исследования могут пригодиться на практике преподавателям английского языка медицинских вузов и стать объектом исследования академического письма для научных специалистов.

Abstract

Academic writing, as one of the most important components of the English language learning process, often presents difficulties for students of medical institutes, but in the professional study of English, most of the subject material and vocabulary relate to written works, such as comments on the text: reviews of medical articles, essays, etc. on medical terminology. Due to the lack of necessary analytical data and research on this topic, it became necessary to study this process of academic writing and its effectiveness in learning professional English. The research results presented in this article show the effectiveness of using academic writing not only in the educational process, but also in the student's further scientific activities. The features of professional English language learning were taken into account when developing methods of teaching academic writing at the medical institute, which was proved by the example of experimental research trials. In the future, the subject and the results of the study may be useful in practice for English language teachers at medical universities and become the object of academic writing research for scientific specialists.

Kalit so'zlar: ESP, akademik yozish, tibbiyot talabalari.**Ключевые слова:** ESP, академическое письмо, студенты-медики.**Key words:** ESP, academic writing, medical students.**KIRISH**

Institutimiz Toshkent pediatriya tibbiyot instituti talabalari o'qishga kirganlaridan so'ng "Tibbiyotda ingliz tili" kursining birinchi yilida professional ingliz tilini o'rganishda qiyinchiliklarga duch kelayotganliklarini va maktab metodikasi ularning o'qishga tayyorlamaganligini ta'kidlaydilar.

Professional ingliz tili, ko'pincha, darsdagi vazifalar doirasi va ular bajarishi kerak bo'lgan darsdan tashqari mashg'ulotlar, ularni murakkabligi bilan hayratda qoldirdi. Ba'zi talabalar ingliz tili darslarida murakkab tibbiy terminologiya tufayli ko'p vaqtlarini o'z ona tilidagi manba matnlarning tarjimalarini izlash bilan o'tkazganliklarini ta'kidladilar. Shunga ko'ra, tibbiy matnlarni talabalar uchun moslashtirish, ularni tahrirlash, ularni keyin tahrirlash, shuningdek, ona tili bo'lmaganlar matnlarini tahrirlash va korrektoriya tibbiyot maktablari ingliz tili o'qituvchilari ishining katta qismiga aylandi. Dasturiy ta'minot ilovalari va veb-saytlarni ishlab chiqish yuqoridagi jarayonlarni sezilarli darajada osonlashtirdi, ammo tibbiyot talabalari ularga qo'yilgan yangi talablarni qanday yengishlarini aniqlash uchun tibbiy akademik yozuvlar sohasida nisbatan kam tadqiqotlar olib borildi.

Akademik yozuv tibbiyot sohasida professional ingliz tilini o'rganishning tarkibiy qismlaridan biri bo'lganligi sababli, e'tiborga olinishi kerak bo'lgan kasbiy qiziqishlar va ehtiyojlar mavjud. Martin (2007: 60) ta'kidlaganidek, tadqiqotchilar akademik "maqsadli" yozishga erishish uchun "xavflar va resurslarni muvozanatlashi" kerak, sifat talablari kamtaronadan (masalan, shaxsiy va professional foydalanish uchun kontentning mazmunini yozish) juda yuqori darajagacha (masalan, texnologik yoki yuridik materiallar uchun). So'nggi yillarda tadqiqotchilar ilmiy adabiyotlarni qidirish va o'rganish qobiliyatini namoyish etish (Campbell & Wakim, 2007) va har xil turdagi kompetentsiyalarni tizimlashtirish uchun professional matnlarni tushunish va yozishning murakkab tizimida (Holz-Mänttari 1984) baholash mezonini sifatida akademik yozishni vazifa bajarish uchun o'rgandilar.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Chet tillarni o'rgatishning ko'plab usullari mavjud. Ammo bugungi kungacha eng ko'p sinovdan o'tgan va qo'llaniladigan asosiy usul bo'lib, u akademik yozishni o'rganishda juda uzoq vaqt davomida o'rganish, qat'iylik va professional mavzularni ko'rib chiqishni o'z ichiga oladi. Nolingvistik universitetlar talabalari uchun ingliz tilida ilmiy yozish uslubining asosiy omillari quyidagilardir: xat yoki matnning tuzilishi, matnning savodxonligi va kasbiy lug'atni boyitish.

Ingliz tilida ilmiy yozish uslubini o'rganish ikkita muhim yondashuvga asoslanadi: akademik va professional, bu nolingvistik universitetlar talabalari uchun ingliz tilini o'rganish uchun motivatsiyani oshiradi. Tibbiyot talabalariga akademik yozishni o'rgatish usullarini tanlashda biz ingliz tilining anatomik lug'atiga hamda insho va hisobot yozishning ilmiy uslubiga e'tibor qaratdik.

Nolingvistik oliy o'quv yurtlari talabalarining boshlang'ich bosqichida akademik yozish ko'nikmalarining o'sishiga ta'sir qiladi, misol uchun: talabalar o'zlarining qiziqishlari (ichki omillar), kelajakdagi kasblari (tashqi omillar) (Subakti va boshq., 2021; Maharani, 2020). Shu bilan birga, talabalar umuman ingliz tilidan asosiy bilimga ega akademik yozishni o'rgatishda muhim rol o'ynaydi (Xiao & Xu, 2019). Akademik yozma savodxonlik darajasini oshirish uchun yuqoridagi omillarni talabalarining motivatsiyasi va o'quv faoliyati nuqtayi nazaridan hisobga olish juda muhimdir. Tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari uchun tibbiyot muassasalarida amaliyot orqali kelajak kasbining dunyosiga integratsiyalashuvi ingliz tilini professional til sifatida o'rganishga qiziqishni sezilarli darajada oshiradi. Tibbiyot fakultetining birinchi kurs talabalari uchun yozgi va qishki amaliyotlar ingliz tili darslarida o'rganilgan akademik yozish ko'nikmalarini tibbiy hisobotlar va bemorlar tarixini yozish shaklida amalga oshirishning yorqin namunasidir. Ingliz tilida xizmat ko'rsatuvchi tibbiyot muassasalarining birgalikdagi ko'magida ushbu tadbirlarning mavjudligi tibbiyot fakulteti talabalari o'rtasida akademik savodxonlik darajasini oshirishga xizmat qilishi kutilmoqda.

Keyingi bosqichda ular asta-sekin yodlanganlarga o'zlarining iboralarini qo'shadilar.

Bugungi kunda eng mashhur usullardan biri bu kommunikativ usuldir. Tilni o'rganishning to'rtta asosiy jihati – o'qish, yozish, gapirish va tinglash birinchi ikkitasiga e'tibor qaratilgan bo'lib, ular tibbiyot bitiruvchilarining ilmiy faoliyati uchun eng muhim hisoblanadi. Tabiiyki, yozma nutq ko'plab murakkab sintaktik konstruksiyalar bilan tavsiflanadi va ishlatiladigan lug'at ancha murakkab.

Ushbu usulning kamchiliklari – tilni o'zlashtirmaslik, muloqotga ochiqlik, afzallik – bu ilmiy nutqni rivojlantirishga hissa qo'shadigan boy so'z boyligi va turli xil grammatik tuzilmalar, ammo akademik nutqni va ayniqsa, ilmiy nutqni chet tilida yaxshi idrok etishni nazarda tutadi.

Ta'riflangan usullarning deyarli barchasi o'qituvchi bilan mashg'ulotlar paytida, shuningdek, darsdan tashqari vaqtlarda katta hajmdagi yozma ishlarni o'z ichiga oladi.

Hozirgi kunda sotuvdagi o'quv adabiyotlarida keng tarqalgan xorijiy o'quv kurslariga murojaat qiladigan bo'lsak, Oksford va Kembrijdagi mashhur darsliklarning aksariyati an'anaviy metodlar bilan uyg'unlashgan holda kommunikativ metodlarga asoslanganligini ko'ramiz. Ularning asosiy maqsadi ingliz tilidagi akademik uslubdir.

Ularda takroriy, o'xshash mashqlar ko'p bo'lmaydi, o'quvchilarga ilmiy matnlar taklif etiladi, juftlik va guruh bo'lib ishlash, xatolarni aniqlash, taqqoslash va solishtirish, faqat yodlash bilan emas, balki mantiqiy va analitik fikrlash, analitik fikrlash qobiliyatiga asoslangan va xayoliy tarzda.

Va bu yerda, ehtimol, eng muhim joyga keldik. Maksimal foyada olish uchun tibbiyot talabalari uchun akademik yozishni qanday rejalashtirish kerak?

NATIJA VA MUHOKAMA

Tibbiyot oliy o'quv yurtining ingliz tili ta'limi dasturiga qo'yiladigan talablarga ko'ra, Toshkent pediatriya tibbiyot institutining "Tibbiyotda ingliz tili" fanidan "Pediatriya" yo'nalishi bo'yicha bakalavriat ta'lim yo'nalishlarini o'zlashtirish natijalari og'zaki muloqotga ega bo'lishi kerak va ingliz tilida yozma ravishda shaxslararo va professional muammolarni hal qilish uchun o'zaro va akademik muhitda o'rganilgan chet tilida nutqni ravon gapirish va tushunish qobiliyati, shu jumladan professional yozma va og'zaki muloqot.

Respublikamizda nolingvistik oliy o'quv yurtlaridagi ingliz tili faniga o'rtacha 200 soat dars vaqtini oladi. Ushbu institutlarda ingliz tilining o'qitish asosiy maqsadi kelajak kasbida akademik yozish va o'qish ko'nikmalarini samarali foydalanish. Toshkent Pediatriya Tibbiyot Institutida "Xorijiy tillar" kafedrada birinchi kursda ingliz tili fani "Tibbiyotda ingliz tili" uchun 120 ga auditoriya soatlari ajratiladi (bu jumladan: anatomy va odam tanasi bilan tanishuv, video va audiomateriallar bilan shu'g'ullanish, mustaqil o'qish, grammatika va fonetika qoidalari).

Bu, masalan, Toshkent pediatriya tibbiyot institutida 1-kursda foydalanilayotgan ingliz tilida "Davola va gapir" darsligi. Demak, barcha turdagi o'quv mashg'ulotlariga 120 soatga yaqin vaqt qolgan. Kirish va tuzatish kurslari taxminan 60 soat davom etadi. Qolgan 60 soat ichida grammatika, yozish, uy vazifasi va individual o'qishni siqib chiqarish qiyin.

Mustaqil ishlarga qanday faoliyatni kiritish mumkinligini hal qilishimiz kerak. Aytish kerakki, dasturda ko'p sonli mustaqil ish soatlari ko'zda tutilgan. Biroq o'z-o'zini o'rganish ishlari talabalarga akademik yozishni yaxshilashga yordam beradi, ammo ba'zi talabalar kasbiy va ilmiy lug'atni amalga oshirishda sezilarli bo'shliqlarga olib keladigan cheklovlar bilan cheklanadi. Shu sababli, nolingvistik universitetlarda darslarda talabalarga muntazam ravishda yoziladigan mashg'ulotlar o'quv mashg'ulotlari uchun ham taqdim etilgan turli xil imkoniyatlarga ega lug'at mashg'ulotlarini amalga oshirishga bog'liq. To'liq imkoniyatlardan ba'zilari zarur adabiyot manbalarini, internet veb-saytlarini va qidiruv tizimlarini topish uchun kutubxonaga tashrif buyurishni o'z ichiga oladi.

Pediatriya fakultetining 1-kurs talabalaridan ko'rganlari, o'zlari qanday ish tutganlari, yozgi va qishki amaliyot davomida kasalxonalarda sodir bo'lgan voqealarni og'zaki so'zlab berishlari so'ralgan. Bu holatda akademik yozuv bilan ishlash qiyin edi, chunki talabalarning etakchi savollarga javoblari bir xil edi va tibbiy terminologiya uchun zarur bo'lgan tegishli lug'atga ega emas edi. Shu bilan birga, talabalar keng fikr bildirishdi va yozma ishlarida yaxshi yozma til tuzilishidan foydalanishdi. Ishtirokchilar nima qilayotgani va nima uchun (ya'ni, ilmiy maqolalar yoki tadqiqot faoliyatining tavsifi emas) metalingvistik xabardorligini ko'rsatadigan sharhlar eksperiment jarayonida ushbu eksperimentning maqsad va vazifalariga nisbatan olingan va kodlangan. Olingan kodlar keyinchalik tizimning bir qismi sifatida so'z va iboralarning mikro-darajali vazifalaridan tarjimongacha bo'lgan toifalarga guruhlangan (kuzatuvchi va shifokor yordamchisi sifatida amaliyotga oid sharhlarni taqqoslash uchun 1-jadvalga qurishimiz muimkin).

1-Jadval

Har bir toifadagi eksperiment ishtirokchilarining ulushi.

Toifa	Talabalarning kommentlari	Kuzatuvchi bo'yicha	Doktor asistenti bo'yicha
So'zlar	In winter practice in the local clinic we listened to the lungs, checked X-rays at patients with respiratory diseases	25	12
Gap tuzilishi	We had a good teacher in our practice time in clinic, she is ENT and taught us with many useful practical skills	34	11
Matn tuzilishi	During practice period we had known much interesting about documents such as patient cases, reviews of medical observation and patients' examination	20	8
Vafo	To work in clinic in the first year in the institute is really stimulating and make you close to your dream	42	15
Tayorgarlik	Our practice was in surgery department we have met many patients with minor surgery problems, it's really hard to work in a such routine	38	9
So'zlar soni	The most important for me was a reality to meet with patients to handle with them, it was a great test for me!	49	14

Eslatma: % - ishtirokchilar soniga nisbatan samaradorlik ulushi

Klinikada qishki amaliyot davomida talabalar asosan bemorning kun tartibini (bemorning shikoyatlari, tashvishlari va umidlari) tushunish uchun videokonsultatsiyalar kabi turli usullar orqali mashq qiladilar; yozgi amaliyot paytida anamnez yig'ish mashg'ulotlarga qo'shiladi va ikkala amaliyot davomida talabalar bemorni jalb qilishni va uni rag'batlantirishni va bemor bilan umumiy tushunishni o'rganadilar.

Mustaqil faoliyat yangi bilimlarni olishga qaratilgan bo'lishi mumkin. Bu yerda eng ko'p foydalaniladigan taqrizlar, maqolalar va boshqalar ko'rinishidagi yozma ishlar. Ayni paytda, nazariy jihatdan, auditoriya sharoitida birinchi kurs talabalari ilmiy yozish uchun turli xil ma'lumotlar va materiallarni izlashga unchalik qiziqmasligini ko'rish mumkin. O'qituvchi dars vaqtida talabalarni turli platformalarda resurslar bilan ta'minlashi va talaba uyda mustaqil ishlashi mumkin. Birinchi kurs talabasining o'quv jarayonidagi qobiliyatlari sinfda va darsdan tashqari vaqtda o'rganish qanchalik uzoqligi mavzusi jarayon davomida sodir bo'ladigan katta miqdordagi ma'lumot yo'qotilishi va kontseptual yo'qotish bilan bog'liq. Birinchi kurs talabalari uchun o'quv mashg'ulotlarini o'rgatishda talabalarga ilmiy maqolalarni tushunish yoki sharhlar va ma'ruzalar qilish qiyinligi ma'lum. Bundan tashqari, talabalar berilgan mavzu bo'yicha berilgan audio yoki video materiallardan konspekt tuzmaydilar.

Bu holat tibbiyot instituti 1-kurs talabalarining ilmiy yozish samaradorligini aniqlash bo'yicha ilmiy-tadqiqot faoliyatining yo'nalishi hisoblanadi. Buning sababi shundaki, birinchi kurs talabalari ikkita amaliyot davri (qish va yoz) bo'lib, ularni kelajakdagi kasbiy faoliyatda qatnashishga tayyorlashlari mumkin. Ushbu tadqiqot natijalari til bo'lmagan universitetlar o'qituvchilari tomonidan talabalarining ilmiy matnlarni, ayniqsa, akademik matnlarni tushunishini yaxshilashga yordam beradigan xizmatlar yoki faoliyatni taqdim etish uchun ko'rib chiqiladi.

Talabalar tomonidan tayyorlangan taqdimotlar, oldingi ma'lumotlarning mavjudligi bilan solishtirganda, hisobotlar va hisobotlarning tarkibi o'z ahamiyatini yo'qotmaydi, chunki u tayyor ma'lumotlarni ibtidoiy nusxalash va ko'paytirishni o'z ichiga olmaydi, lekin reja tuzish, tanlash. qiziqarli ma'lumotlar, izchil, mantiqiy tuzilgan matn yozish va o'z xulosalarini shakllantirish. Ushbu turdagi faoliyatda olingan ko'nikmalar talabalarga kelajakda oxirgi kurs ishlari va yakuniy malakaviy ishlarni yozishda yordam beradi.

Ushbu tadqiqot til o'rganishga akademik yozuvning integratsiyalashuviga oid bo'lmagan universitet siyosati o'qituvchilarining tasavvurlarini inventarizatsiya qilishga harakat qildi. Quyida tibbiyot talabalari misolida professional ingliz tilini o'rganishda akademik yozish samaradorligini ko'rsatadigan omillar keltirilgan:

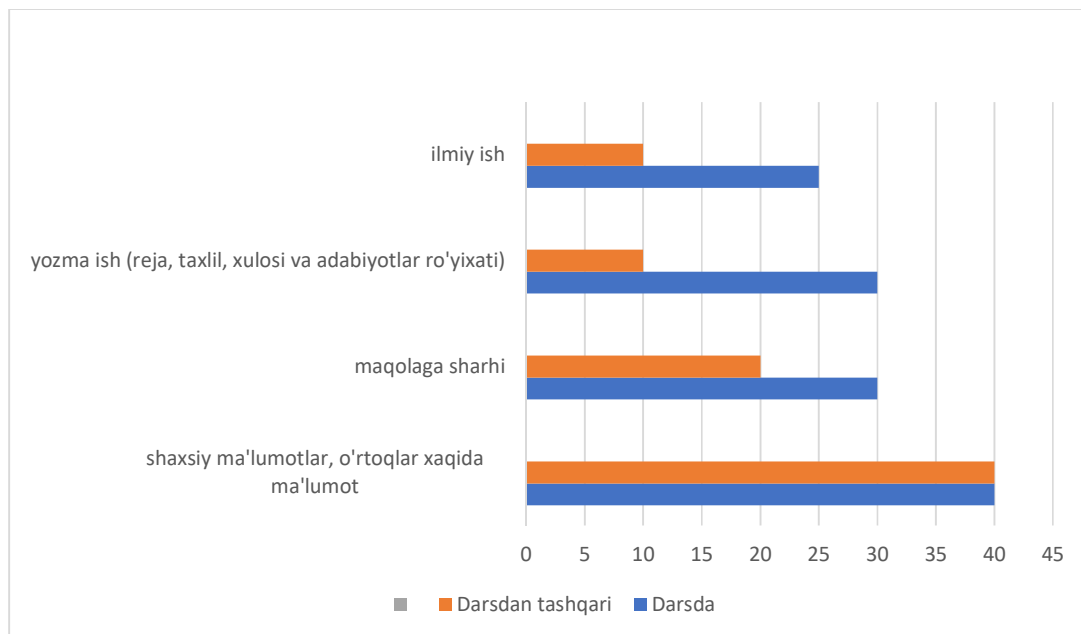
1. O'quvchilarni grammatik xatosiz va boyitilgan lug'at bilan yozishga majburlovchi obyekt. Talabalarni yozishga undaydigan obyekt yoki ba'zi obyektlar bo'lishi kerak. Bu ularning kelajakdagi ish joyi, hamkasblari va bemorlariga hal qilinishi kerak bo'lgan muammolar sifatida murojaat qilishi mumkin.

2. O'quvchilar yozma faoliyatni amalga oshirishi haqida kontekst

Talabalar tibbiy lug'at va anatomik terminologiyadan foydalanishlari mumkin bo'lgan kontekst

3. Shaxs, qiziqish, tajribalar, orzular kabi yozma faoliyatda talabaning shaxsiy ko'rishi

Darsda talabalar tomonidan qo'llaniladigan akademik yozishning asosiy shakllari insho yozish, adabiyotlarni ko'rib chiqish va tezis yozishdir. Insho yozishda suhbatdoshga e'tibor minimal bo'ladi.

1-rasm Belgilangan akademik yozish toifalari uchun test natijalari

Talabalarining ko'pchiligi, 1-0% (40 ta respondentdan 40 tasi) mening shaxsiy ma'lumotlarim va do'stlarim haqidagi ma'lumotlar kabi akademik simlar misollari bilan ishlaydi, ular auditoriyada va auditoriyada tashqarida o'rganishda qiyinchilik tug'dirmaydi. Respondentlarning aksariyati 90% (40 tadan 30 tasi) Internet manbalarida maqolalar yozishda ijobiy afzalliklarga ega. Talabalar yozma ish (reja, taxlil, xulosi va adabiyotlar ro'yixati) ning kelajakdagi kasbiy hayoti uchun zarurligini inkor eta olmaydi. Ammo ba'zi talabalar ilmiy maqola yozishda muammolarga duch kelishadi va bu yozish qobiliyatlari, haqiqatan ham, o'rganishni osonlashtirmasligi mumkin deb o'ylashadi.

Suhbat davomidagi keyingi muhokamada respondent barcha o'qituvchilar (ma'ruzachilar) akademik yozma faoliyatdan foydalanishda yuqori o'z-o'zini samaradorligiga ega emasligini va yozish ko'nikmalari hali shakllanmaganligini ta'kidladi.

Ta'lim manbalarini ko'rib chiqish nafaqat savollarni shakllantirish va ularga javob berish qobiliyatini, balki tanqidiy va ijobiy sharhlar yozishni va diqqatni jalb qilish uchun mavzularni qidirishga vaqt sarflashni ham o'z ichiga oladi.

Munozaradan so'ng barcha argumentlar va qarama-qarshi dalillarni umumlashtiruvchi monologlar ham berilishi mumkin.

XULOSA

Chet tili dasturining standartlarida O'zbekiston Respublikasi oliy kasb-hunar ta'limining barcha bosqichlarida chet tili majburiy fan sifatida belgilanmagan.

Akademik yozishni o'rgatish ESPda (ingliz tili maxsus maqsadlar uchun) kuchli vositalardan biri bo'ldi, xususan, tibbiyotda. Tibbiyot talabalarida akademik yozish ko'nikmalarini rivojlantirish umumiy ingliz tilini maxsus yoki kelajakdagi kasbga yo'naltirilgan tilni o'rganishga aylantirishi mumkin. Bir tomondan, akademik o'qitishni o'rgatish o'qituvchi va talabalar uchun foydalidir, chunki u auditoriya va auditoriyadan tashqari faollikni rag'batlantiradi va yaxshilaydi. Biroq, boshqa tomondan, akademik yozishni o'rgatish o'qituvchilar va talabalarni yozish faoliyatidan o'rganishga yordam beruvchi vositalar sifatida oqilona foydalanishga majbur qiladi. Yangi ta'lim texnologiyalari sifatida kompyuter yoki mobil telefon vositalarini q'llash akademik yozish samaradorligiga ham e'tibor qaratdi.

Til o'rgatish va o'rganishda talabalar yoki o'qituvchilarga qaratilgan akademik yozish bilan bog'liq oldin tadqiqotlar bo'lgan ammo tibbiyot institutlari yo'nalishi bo'yicha tadqiqotlar akademik yozuvdan foydalanish, ayniqsa oliy o'quv yurtlarida ingliz tilini o'rganishni kuchaytirish uchun klinikalarda amaliyotda hali ham cheklangan.

Buranova D.D. milliy darajada yagona ta'lim muhitini yaratish, nolingvistik universitetlar va til fakultetlari uchun namunaviy dastur ishlab chiqish zarurligini qayd etadi. Oliy kasbiy ta'lim tizimi uchun xorijiy tillar bo'yicha belgilangan rejali natijalarni ishlab chiqish. D.D.Buranovanning fikriga ko'ra, turli fakultetlarda o'qitishning barcha farqlari va o'ziga xos xususiyatlariga qaramay, oliy kasbiy ta'lim tizimi uchun chet tili kursida taqqoslanadigan yoki birlashtirilgan bo'limlar bo'lishi mumkin va bo'lishi kerak barcha talabalar. Aks holda, asosiy maqsad – milliy oliy ta'lim tizimlarining yanada uyg'unligiga erishish va bitiruvchilarning xorijda ish bilan ta'minlanishini oshirishga erishib bo'lmaydi.

Hududiy namunaviy dasturlarning mavjudligi, o'quvchilarning yozma ishlari natijalarini akademik yozish asosida baholashning ishlab chiqilgan va shaffof tizimi mavjudligi, albatta, o'quv jarayonini optimallashtirishga xizmat qiladi. Mavjud uslubiy ishlanmalar va qo'llanmalar asosan nolingvistik universitetlarda chet tillarini o'qitish muammolariga bag'ishlangan, bu tushunarli, chunki chet tilini o'rganishning amaliy jihati hozirgi paytda juda dolzarbdir. Ingliz tilining turli jihatlarini, xususan, akademik yozuvni o'zlashtirish darajasi va chuqurligi uning qo'llanilishiga qarab sezilarli darajada farq qiladi. Biroq chet tili asosiy fanlardan biri bo'lgan chet tili bo'lmagan fakultetlarda ishlashda muammo bor va shuning uchun unga munosabat mos bo'lishi kerak.

Ushbu tadqiqot akademik yozish ko'nikmalarini rivojlantirish aniq maqsadlar uchun ingliz tilini o'rganishni qo'llab-quvvatlash va osonlashtirish salohiyatiga ega degan xulosaga keladi. Tadqiqotimiz davomida biz akademik yozma faoliyatni qo'llash oliy tibbiyot maktablarining samarali va ta'lim maqsadlari uchun vosita sifatida joylashtirilsa, o'qituvchilar va talabalar uchun ba'zi afzalliklarni ko'rdik. Akademik yozish faoliyati auditoriyada gapirish yoki tinglash kabi boshqa faoliyatlarni almashtirmaydi. Akademik yozishning samaradorligi o'qituvchilarni til bo'lmagan institutlarda talabalar uchun ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradigan o'quv stsenariylarini tayyorlashda yanada ijodiy va aqli rivojlangan bo'lishga talab qiladi. O'qituvchilar ilmiy yoki kelajak kasbiga yo'naltirilgan lug'atga ega bo'lgan eng mos o'quv faoliyatini tanlashi va o'quvchilarning motivatsiyasi, qiziqishi va kasbiy tafakkurini rivojlantirishi kerak. Ideal holda, lingvistikaga oid emas ta'lim muassasalari auditoriyada yoki undan tashqarida akademik o'qitish faoliyatidan foydalanish bo'yicha yo'riqnomalarni tashkil qilishlari va nashr etishlari kerak. Ingliz tilida akademik yozishni o'rgatish uchun sinf soatlarining optimal hajmini aniqlash uchun tabaqalashtirilgan yondashuv zarur, ayniqsa, nolingvistik universitetlarning birinchi yilida.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 08.10.2019 yildagi PF-5847- sonli Farmoni
2. Arlene Archer Changing Academic Landscapes: Principles and Practices of Teaching Writing at the University of Cape Town 2012
3. Brown, S. & Grimes, D. (1993). Nurse Practitioners and Certified Nurse-Midwives: A meta-analysis of studies on nurses in primary care roles. Washington, DC: American Nurses Association (//Практиканы медсестры и сертифицированные старшие медсестры: мета-анализ изучения первичной роли медсестер// Hamshira amaliyotchilari va sertifikatlangan katta hamshiralari: hamshiralarning asosiy rolini o'rganishning meta-tahlili)
4. Dilafruz Buranova, (2024). Optimization of English language teaching in medical universities: formation of lexical, grammatical and communication skills. The American Journal of Social Science and Education Innovations, 6(09), 174–180. <https://doi.org/10.37547/tajssei/Volume06Issue09-18>

5. Eurostat. (2016). Date update on 18.02.2016. <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/> (Европейская статистика// Европа статистikasi)
6. Hunter K, Tse H. Making disciplinary writing and thinking practices an integral part of academic content teaching. *Act Learn High Educ.* 2013;14(3):227–239. <https://doi.org/10.1177/1469787413498037>
7. King SM, Field RM. International first-year curriculum design as a means of facilitating student engagement: Some exemplars. In 12th Pacific Rim first year in higher education conference: Preparing for tomorrow today: The first year experience as foundation; 2009 June 29–July 01; Queensland.
8. Marton F, Booth SA. Learning and awareness. Psychology Press; 2013.35. Creswell JW, Creswell JD. Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. Sage publications; 2017.
9. Kumar, R. (1994). Research Methodology: A Step by Step Guide for Beginners. New York:
10. Nonhlanhla P Khumalo Cross-disciplinary synergy: First-year students' experiences of learning academic writing through integrated writing support at a University of Technology The Journal for Transdisciplinary Research in Southern Africa\2013
11. Pineteh Angu The Academic Writing Challenges of Undergraduate Students: A South African Case Study, 2013
12. Salamonson Y, Koch J, Weaver R, Everest B, Jackson D. Embedded academic writing support for nursing students with English as a second language. *J AdvNurs.* 2010;66(2):413–421. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2009.05158.x>
13. Sharipova F.I. Nolingvistik universitetlarda ingliz tilini o'qitishda tinglab tushunish usullarini o'rgatish masalasi bo'yicha Xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya, 2021 yil yanvar, Rossiya Federatsiyasi
14. Sioux McKenna Students' navigation of the uncharted territories of academic writing \ Africa Education Review 2012
15. Thies LC. Increasing student participation and success: Collaborating to embed academic literacies into the curriculum. *J Acad Lang Learn.* 2012;6(1):A15–A31.
16. Tolipova, S. S. "Tutorials and methods of studying foreign languages" *ISJ Theoretical & Applied Science* 4.36 (2016): 125-128.
17. Wingate U. Using academic literacies and genre-based models for academic writing instruction: A 'literacy' journey. *J Engl Acad Purp.* 2012;11(1):26–37. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2011.11.006>
18. Yurtaev S.V. Til ta'limi va nutqni rivojlantirish mazmuni // Jurnal. "Boshlang'ich maktab". – 2009. No 10. – B. 21–25.